

Harsomatarara

Slöjelmära

Galium intermedium

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Harsomatarara on monivuotinen ja kookas matarakasvi, yksittäin kasvavat varret voivat olla jopa metrin korkuiset. Lehdet ovat varrella säteittäisesti; samasta varren kohdasta kasvavaa eri suuntiin 6–8 kapeaa lehteä. Lehti on levein keski-osaan, suippokärkinen ja alta sinertävä. Pienten valkoisten kukkien terälehdet ovat otakärkiset. Hedelmukset ovat sileät, mustahkot ja härmäiset. Harsomatarara muistuttaa lähinnä paljon yleisempää paimenmatararaa (*Galium album*), mutta paimenmatararan lehdet ovat tasaisen pitkulaiset ja hedelmukset ruskeat, eikä niissä ole härmäisyyttä. Lisäksi paimenmatarara on harsomatararaa matalakasvuisempi ja kasvutaltaan veltompi. Harsomatarara kukkii heinäkuusta elokuuhun.

Elinympäristö ja levinneisyys

Harsomatarara viihtyy puolivarjoisissa lehti- ja sekametsissä ja pensaikoissa. Kasvupaikat ovat usein mikroilmastoltaan lauhvoja, lämpimiä ja melko kuivia, ja maaperän pH on melko lähellä neutraalia. Harsomatarara löydettiin Suomesta vuonna 1997 Lohjalta, karun graniittikallion alapuolisesta lehtomaisesta sekametsästä. Kasvia ei esiinny muualla Fennoskandiassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Harsomatararaa uhkaavat lähinnä kasvupaikan kuusettuminen sekä mahdollisesti läheisyydessä tehtävät puuston hakkuut. Kuusettuminen muuttaa kasvupaikan liian varjoisaksi ja neulaskarikeri happamoittaa kasvupaikan maaperää. Harsomatarara on pystyn kasvutapansa ja suuren kokonsa vuoksi herkkä kulutukselle. Lohjan kasvupaikalle on tehty erityisesti suojeltavan lajin rajauspäättös.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan harsomatararan kasvupaikka on pienialainen ja sen säilymisen turvaamiseksi kasvupaikan olosuhteet säilytetään kasville suotuisina. Järeitä toimenpiteitä kuten avohakkuuta tai maanmuokkauksia ei saa tehdä kasvupaikan välittömässä läheisyydessä. Myöskään puutavaraa ei saa varastoida kasvupaikan läheisyydessä ja hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta. Voimakkaita harvennuksia seuraava heinittyminen voi myös uhata kasvia. Harsomatarara ei pärjää varjoisassa ja neulaskarikeri happamoittamassa metsässä, joten nuoria kuusia voi olla tarpeen poistaa kasvupaikalta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Lampinen, R. & Lahti, T. 2021: Kasviatlas 2020. -- Helsingin Yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki. Levinneisyyskartat osoitteessa <https://kasviatlas.fi>. Viitattu 22.11.2021.
- Suomen Lajitietokeskus, ahonoidanlukko. <https://laji.fi/taxon/MX.37733>. Viitattu 22.11.2021.

Kuva: Leena Eerola